

Scrisoarea lui Alexandru Davila către Iacob Negruzzi

În 1888, Ziarul „Epoca” rezuma, în numărul 682 din 3 martie, ședința din 2 martie a Camerei deputaților. Prezidată de D. Leca, ședința întrunea, la ora deschiderii (13.45), 107 deputați. Iacob Negruzzi era al 11-lea vorbitor și susținea „o cerere semnată de un mare număr de cetățeni din toată țara pentru o subvenție ce Camera ar trebui să acorde poetului Eminescu, căzut în boală și nevoe”.

„Epoca” relatează: „D-sa face apel la toate grupurile din Camera de la cele mai înaintate, de la d. Morțun, până la cele mai înapoiate, cele mai retrograde ce s'a văzut de un sfert de secol în Camera Română până la d. V. Lascar. (Râsete)

D. Kogalniceanu sprijinește în câteva cuvinte această cerere. (Aplause)”

Urmează alte subiecte, „apoi ședința se ridică la orele 4^{3/4}”.

Articolul e semnat: „Un spectator”.

În pofida insistențelor grupului Negruzzi de a urgenta acordarea pensiei, de abia în ședința din 22 noiembrie 1888, ministrul de finanțe Ghermani „depune mesagiul cu proiectul de lege pentru acordarea unei recompense naționale poetului Eminescu” („Epoca”, nr. 893 din 23.11.1888). Legea este votată a doua zi, pe 23 noiembrie, dar primește „sanționarea regală” pe 12 februarie 1889 (A.Z.N. Pop, *Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, București, 1962, p. 502).

„Un spectator”, care semna articolul din „Epoca”, era Alexandru Davila. Colaborarea la „Epoca” (de altfel, și la „Independența română”) o începuse, cu cronici teatrale, de prin 1885, ziaristica fiind doar una din preocupările și interesele sale, alături de funcțiile pe care le-a deținut. Atașat supranumerar la Ministerul de Externe (1881), atașat la legațiile României din Roma și Bruxelles (1882-1883), secretar al ministrului de Externe D. A. Sturza, profesor de limba franceză (1883), inspector de poliție (1884), subprefect de Tulcea (1888), controlor la serviciul arhitecturii de la Eforia Spitalelor Civile (1891), editor și inițiator de reviste – „Revista sportivă” (1896), „Rampa” (1912), Al. Davila rămâne în conștiința publică mai ales ca director al Teatrului Național, autor al dramei în cinci acte „Vlaicu Vodă” și fondator al primei trupe particulare teatrale „Compania dramatică Davila”.

Ca director al Teatrului Național și „om care a avut teatrul în sânge” – scria secretarul literar al Teatrului Național, Ioan Massoff –, Al. Davila „a avut două țeluri, pe care le-a urmărit cu o stăruință de om miruit, care n'a ținut seama de piedici, de neînțelegerea unora, de calomniile altora”: a atras „un public numeros și credincios care-i urmărea activitatea” și a

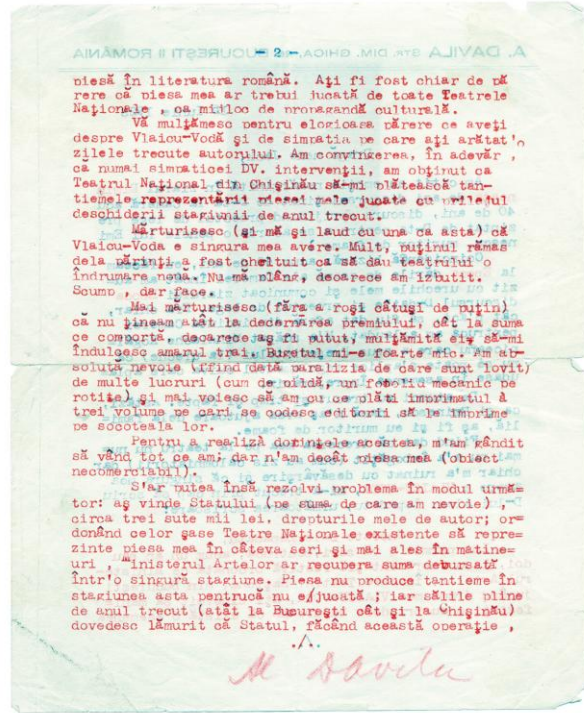
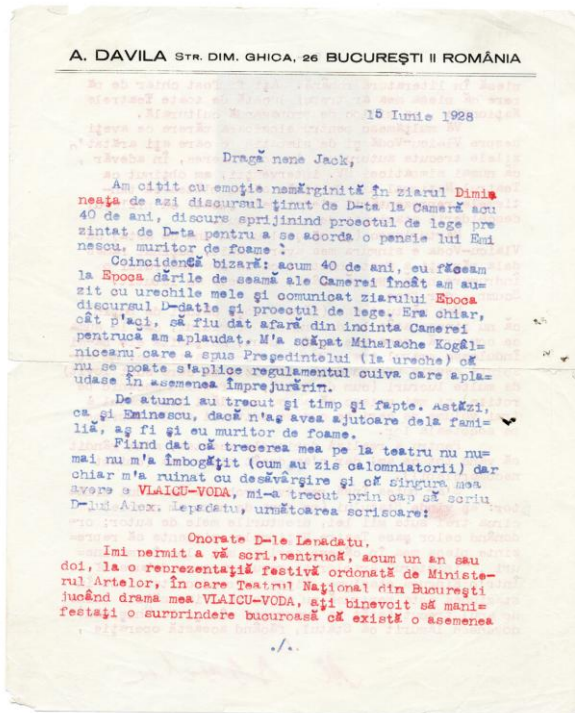
format actori (I. Massoff, *Istoria Teatrului Național din București 1877-1937*, București, p. 77-80).

Paternitatea dramei „Vlaicu-Vodă” i-a fost contestată, deși Al. Davila n-a găsit de cuviință să răspundă acuzațiilor. Victor Bilciurescu reproduce, în „București și bucureștenii de ieri și de azi” (București, 1945, p. 324), versiunile care circulau în epocă: „Partizanii cari contestau lui Davila paternitatea lui *Vlaicu* Vodă, pretindeau că e inadmisibil ca un creator al uneia din cele trei sau patru perle din întreg repertoriul teatrului românesc, așa cum unanim s'a recunoscut că a fost și a rămas *Vlaicu* Vodă, sa se resemneze la această unica creație; că Davila n'a vorbit limba lui *Vlaicu* Vodă, că cunoștințele lui in domeniul istoriei noastre nu-i puteau descoperi un subiect care cerea un studiu mai aprofundat; iar partizanii versiunii contrarie, susțineau că faptul de a se fi oprit la *Vlaicu* Vodă nu se datorește lipsei de inspirație și de documentare, ci numai de împrejurarea de a fi fost peste măsură de absorbit ca director al Naționalului, care-i reclama întreaga preocupare și tot timpul disponibil; că limba din *Vlaicu* Vodă este aceeași pe care a scris-o in *Baltagul*, ceea ce mai face și dovada că îl pasionau și subiectele istoriei noastre”.

„Compania dramatică Davila” și-a început reprezentările pe 12 septembrie 1909 (când juca trupa „publicul ovaționa”, iar 154 „cortina se ridica de cel puțin opt ori”) și le-a încheiat cu replica lui Davila la solicitarea actorilor de a nu juca pe timpul verii: „Până la 1 mai 1912 a existat compania dramatică Alexandru Davila, dar de acum încolo nu mai există”. „Vream succes moral – și l-am avut. Am cheltuit cu întreprinderea mea mult-puținul care îmi rămăsese de la părinți, dar am croit potecă nouă. Nu se croiește drum nou fără cheltuială”, ar fi spus Al. Davila (N. Niculescu-Buzău, *Suveniruri teatrale 1889-1956*, București, 1958, p. 154-171).

O scrisoare a lui Alexandru Davila către Iacob Negruzzi, datată 15 iunie 1928, se păstrează în Fondul Documentar Ipotești.

Ala Sainenco,
Memorialul Ipotești

„15 iunie 1928

Dragă nene Jack,

Am citit cu emoție nemărginită în ziarul *Dimineața* de azi discursul ținut de D-ta la Camera acu 40 de ani, discurs sprijinind proiectul de lege prezentat de D-ta pentru a se acorda o pensie lui Eminescu, muritor de foame.

Coincidență bizară: acum 40 de ani, eu făceam la *Epoca* dările de seamă ale Camerei încât am auzit cu urechile mele și comunicat ziarului *Epoca* discursul D-tale și proiectul de lege. Era chiar, cât p'aci, să fiu dat afară din incinta Camerei pentru că am aplaudat. M'a scăpat Mihalache Kogălniceanu care a spus Președintelui (la ureche) că nu se poate s'aplice regulamentul cuiva care aplaudase în asemenea împrejurări.

De atunci au trecut și timp și fapte. Astăzi, ca și Eminescu, dacă n'aș avea ajutoare dela familie, aș fi și eu muritor de foame.

Fiind dat că trecerea mea pe la teatru nu numai nu m'a îmbogățit (cum au zis calomniiarii) dar chiar m'a ruinat cu desăvârșire și că singura mea avere e VLAICU-VODĂ, mi-a trecut prin cap să scriu D-lui Alex Lepadatu, următoarea scrisoare:

Onorate D-le Lepadatu,

Îmi permit a vă scrii, pentru că, acum un an sau doi, la o reprezentație festivă ordonată de Ministerul Artelor, în care Teatrul Național din București jucând drama mea VLAICU-VODĂ, ați binevoit să manifestați o surprindere bucuroasă că există o asemenea piesă în literatura

română. Ați fost chiar de părere că piesa mea ar trebui jucată de toate Teatrele Naționale, ca mijloc de propagandă culturală.

Vă mulțămesc pentru elogioasa părere ce aveți despre Vlaicu-Vodă și de simpatia pe care ați arătat-o zilele trecute autorului. Am convingerea, în adevăr, că numai simpaticei DV. intervenții, am obținut ca Teatrul Național din Chișinău să-mi plătească tantiemelereprezentării piesei mele jucate cu prilejul deschiderii stagiunii de anul trecut.

Mărturisesc (și mă și laud cu una ca asta) că Vlaicu-Vodă e singura mea avere. Mult, puținul rămas dela părinți a fost cheltuit ca să dau teatrului o îndrumare nouă. Nu mă plâng, deoarece am izbutit. Scump, dar face.

Mai mărturisesc (fără a roși câtuși de puțin) că nu țineam atât la decernarea premiului, cât la suma ce comportă, deoarece aș fi putut, mulțămită ei, să-mi îndulcesc amarul trai. Bugetul mi-e foarte mic. Am absolută nevoie (fiind dată paralizia de care sunt lovit) de multe lucruri (cum de pildă, un fotoliu mecanic pe roțițe) și mai voiesc să am cu ce plăti imprimatul à trei volume pe cari se codesc editorii să le imprime pe socoteala lor.

Pentru a realizà dorințele acestea, m-am gândit să vând tot ce am; dar n'am decât piesa mea (obiect necomerciabil).

S'ar putea însă rezolvi problema în modul următor: aș vinde Statului (pe suma de care am nevoie), circa trei sute mii lei, drepturile mele de autor; ordonând celor șase Teatre Naționale existente să reprezinte piesa mea în câteva seri și mai ales în matineuri, Ministerul Artelor ar recupera suma debursată într'o singură stagiune. Piesa nu produce tantieme în stagiunea asta pentru că nu e jucată; iar sălile prine de anul trecut (atât la București cât și la Chișinău) dovedesc lămurit că Statul, făcând această operație, [...]

Text transcris de Mihaela Anițului,
Memorialul Ipotești